

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

488Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 20ΗΣ ΚΑΙ 21ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 2013

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανάγκες και μέθοδοι ενεργού συμμετοχής των πολιτών στο πεδίο της ενεργειακής πολιτικής» (διερευνητική γνωμοδότηση)

(2013/C 161/01)

Εισηγητής: ο κ. ADAMS

Στις 13 Νοεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

Ανάγκες και μέθοδοι ενεργού συμμετοχής των πολιτών στο πεδίο της ενεργειακής πολιτικής

(διερευνητική γνωμοδότηση).

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία της πληροφορίας», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 27 Φεβρουαρίου 2013.

Κατά την 488η σύνοδο ολομέλειας, της 20ής και 21ης Μαρτίου 2013 (συνεδρίαση της 20ής Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 183 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 5 αποχές.

1. Εισαγωγή και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε πρόταση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τη **διερεύνηση της δυνατότητας θέσπισης διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών για ενεργειακά ζητήματα**. Η συμμετοχή, η συνειδητοποίηση και η αποδοχή, από τους πολίτες, των διαφόρων αλλαγών που πρέπει να υποστούν τα ενεργειακά μας συστήματα τις επόμενες δεκαετίες έχει καθοριστική σημασία. Προς τούτο, ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών είναι αναγκαίος, και η σύνθεση της ΕΟΚΕ, που αντανακλά την ευρωπαϊκή κοινωνία, την καθιστά ικανή να απευθυνθεί στους πολίτες και τους φορείς από τα κράτη μέλη και να θεσπίσει ολοκληρωμένο πρόγραμμα που ασπάζεται τις αρχές της συμμετοχικής δημοκρατίας και της συγκεκριμένης δράσης.

1.2 Μετά από προκαταρκτικές διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη, τους περιφερειακούς και δημοτικούς οργανισμούς, οργανώσεις που εκπροσωπούν τους κοινωνικούς εταίρους, ΜΚΟ, τον ενεργειακό τομέα και πρωτοβάθμιες οργανώσεις πολιτών, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συνιστά την υλοποίηση των προτάσεων της ενότητας 7 της παρούσας γνωμοδότησης.

1.3 Συνοπτικά:

— Η ΕΟΚΕ θα ηγηθεί της προσπάθειας θέσπισης **Ευρωπαϊκού ενεργειακού διαλόγου (ΕΕΔ)**, μιας συντονισμένης, πολυεπίπεδης και προσανατολισμένης στην δράση συζήτησης εντός και μεταξύ όλων των κρατών μελών.

— Το πρόγραμμα θα είναι φιλόδοξο και επαγγελματικό, θα έχει χορηγούς και χρηματοδότες φορείς της ενεργειακής αλυσίδας ενώ θα συνδέεται με υφιστάμενες πρωτοβουλίες και θα αναγνωριστεί ως αξιόπιστο "κοινωνικό σήμα" που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις ανησυχίες των πολιτών.

— Ο ΕΕΔ θα είναι συνώνυμος με την αξιόπιστη ενημέρωση για ενεργειακά ζητήματα και θα διαθέτει "πεδίο διαπραγμάτευσης" όπου θα συζητώνται τα ζητήματα εφαρμογής στο πλαίσιο του κοινωνιακού αντικτύπου και αποδοχής, της στρατηγικής όσον αφορά τις επενδύσεις και τη διαχείριση των πόρων καθώς και άλλες πτυχές πολιτικής.

- Ο κύριος δείκτης επιτυχίας του προγράμματος θα συνίσταται στην υιοθέτηση του από τα κράτη μέλη, τη μετρήσιμη επίδραση στη χάραξη πολιτικών για όλες τις μορφές ενέργειας και στην αναγνώριση του ρόλου του στην ενίσχυση της σύγκλισης σε επίπεδο ΕΕ, με ισχυρούς δεσμούς με το ενεργειακό και κλιματικό πλαίσιο δράσης μετά το 2020.
- Η ΕΟΚΕ συνιστά κατά συνέπεια ισχυρή πολιτική και διοικητική στήριξη του προτεινόμενου ΕΕΔ με προσαρμογή της εσωτερικής προσέγγισης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με έμφαση στο διάλογο και τη συζήτηση.
- Η ΕΟΚΕ συνιστά τη δημοσιονομική στήριξη των εργασιών του ΕΕΔ κατά την επόμενη δημοσιονομική περίοδο της ΕΕ (2014-2020).

2. Ιστορικό

2.1 Για την επίτευξη των στόχων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών έως το 2050, η ενεργειακή απόδοση είναι ζωτικής σημασίας, ανεξάρτητα από το επιλεγμένο ενεργειακό μίγμα. Για να διατηρηθούν τα κράτη μέλη ανοιχτές και ευέλικτες δυναμικές επιλογές στο ενεργειακό τους μίγμα, οι έγκαιρες επενδύσεις σε εκσυγχρονισμένη, αναβαθμισμένη και καλά διασυνδεδεμένη εσωτερική αγορά είναι επίσης καθοριστικές. Αυτά, καθώς και η στροφή στην αυξημένη χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας, αποτελούν τα λίγο-πολύ αδιαμφισβήτητα στοιχεία της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ, παρότι υφίστανται ακόμα ζητήματα κόστους, χρηματοδότησης, ταχύτητας υλοποίησης και αντικτύπου. Ταυτόχρονα, εντός των κρατών μελών τίθενται ολοένα πιο επιτακτικά ζητήματα σχετικά με το μίγμα ενεργειακού εφοδιασμού και τον τρόπο επίτευξης ενεργειακής απόδοσης και ικανού επιπέδου επενδύσεων. Παρότι αναμένεται η ανάπτυξη ευρωπαϊκής προσέγγισης να οδηγήσει σε χαμηλότερο κόστος και σε ασφαλέστερο εφοδιασμό σε σύγκριση με τα διάσπαρτα, μονομερή εθνικά συστήματα, μεγάλο μέρος του δημοσίου διαλόγου συνεχίζει να επικεντρώνεται στην ολοένα εντεινόμενη άνοδο των τιμών καταναλωτή και τον αυξανόμενο αντίκτυπο των μεθόδων υποδομών και παραγωγής. Τα κράτη μέλη διοργανώνουν, ενίοτε, εθνικούς διαλόγους για πτυχές της ενεργειακής μετάβασης. Ωστόσο κατά κανόνα αυτές οι συζητήσεις δε προκύπτουν αυθόρμητα και πρέπει να ενθαρρυνθούν.

2.2 Δεδομένου ότι οι αξίες των Ευρωπαίων πολιτών ως προς το "ενεργειακό μέλλον" βρίσκονται σε μεταβατική περίοδο και ότι τα αντίστοιχα πολιτικά μέτρα θα ξεκινήσουν πρωτίστως από το επίπεδο της ΕΕ, **τα όργανα της ΕΕ πρέπει να συμβάλουν στην οικοδόμηση κλίματος εμπιστοσύνης** στο εσωτερικό και μεταξύ των θεσμικών και μη θεσμικών ενεργειακών φορέων της κοινωνίας των πολιτών και των φορέων πολιτικής, ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή των πολιτών σε διαρθρωμένο διάλογο. Με αυτήν την προσθήκη συντελείται σημαντική πρόοδος, καθώς εισάγεται διάκριση μεταξύ όσων είναι τεχνικά και οικονομικά εφικτά και όσων είναι θεμιτά και κοινωνικά αποδεκτά για τους φορείς. Εισάγεται επίσης έμπρακτο παράδειγμα συμμετοχικής δημοκρατίας σχετικά με ένα ζήτημα που αφορά όλους.

2.3 Αυτή η διερευνητική γνωμοδότηση για τις ανάγκες και τις μεθόδους ενεργού συμμετοχής των πολιτών στο πεδίο της ενεργειακής πολιτικής περιγράφει **πώς αυτός ο ολοκληρωμένος και χωρίς αποκλεισμούς διάλογος θα μπορούσε να διαμορφωθεί**

και να αναπτυχθεί στο σημείο τομής του ευρωπαϊκού, του εθνικού και του τοπικού επιπέδου. Αυτός ο διάλογος θα πρέπει επίσης να επισημαίνει πρακτικά βήματα στα οποία μπορεί να προβεί ο κάθε πολίτης για την τόνωση της καινοτόμου δράσης και ανταπόκρισης από τους προμηθευτές και τις αρχές.

3. Πλαίσιο δράσης

3.1 Το πλαίσιο της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ έχει σχεδιαστεί ώστε **να ενισχύει και να διατηρεί την ενεργειακή ασφάλεια, ανταγωνιστικότητα και αειφορία**. Ο στόχος μείωσης, έως το 2050, των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 80 % σε σχέση με τα επίπεδα του 1990 αποτελεί σταθερό ποσοτικό αλλά όχι ακόμη νομικά δεσμευτικό στόχο. Ωστόσο, άλλες πτυχές της αειφορίας – το ποσοστό των ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα, για παράδειγμα – παραμένουν άλυτες ακόμα και μετά το 2020. Ομοίως, ζητήματα όπως το αποδεκτό όριο ενεργειακής εξάρτησης ή η διαφορά στην τιμή της ενέργειας με μείζονες ανταγωνιστές σε παγκόσμιο επίπεδο δύσκολα θα προσδιοριστούν ποσοτικά. Η ενεργειακή πολιτική καλείται να ενσωματώσει με κάποιο τρόπο αυτές τις πτυχές αβεβαιότητας – πράγματι, η πρόσφατη ιστορία αποδεικνύει ότι οι διακυμάνσεις της παγκόσμιας τιμής της ενέργειας και ο αντίκτυπος απρόβλεπτων γεγονότων απαιτούν ενεργειακή πολιτική που θα είναι τόσο ευέλικτη όσο και ικανή να διαχειριστεί σύνθετες εξωγενείς περιστάσεις.

3.2 Η πολιτική της ΕΕ για την **ενεργειακή μετάβαση στερείται συχνά πραγματικής οικειότητας από τα κράτη μέλη** και δεν κατορθώνει να συμπεριλάβει τους πολίτες παρέχοντάς τους εξηγήσεις των αμοιβαίων παραχωρήσεων και προτιμήσεων. Η προσέγγιση που βασίζεται στην επεξεργασία υποθέσεων που αναπτύχθηκε στον Ενεργειακό χάρτη πορείας για το 2050 αποτελεί συνετό τρόπο αντιμετώπισης μιας ρευστής κατάστασης. Ωστόσο, η χρήση αυτής της τεχνικής για την προετοιμασία του εδάφους ενόψει της διαμόρφωσης πολιτικής προσκρούει στην έλλειψη οικειότητας από τα κράτη μέλη και τις επιφυλάξεις των πολιτών που εν γένει είναι λιγότερο ενημερωμένοι ή ενδιαφέρονται λιγότερο για τα περισσότερα ενεργειακά ζητήματα που δε σχετίζονται με την τιμή και, σε ορισμένες χώρες, την ασφάλεια εφοδιασμού. Τα πολιτικά έγγραφα σε επίπεδο ΕΕ απευθύνονται πρωτίστως στα κράτη μέλη και τους μείζονες θεσμικούς και βιομηχανικούς φορείς και ενίοτε αδυνατούν να απηχίσουν τις ανησυχίες των πολιτών. Μέρος της διαδικασίας συμμετοχής και δέσμευσης των πολιτών που προτείνεται στην παρούσα γνωμοδότηση αφορά αναγκαστικά τη "μετάφραση" σύνθετων ενεργειακών εννοιών. Ο ρόλος της γνώσης, των απόψεων και των αξιών των πολιτών θα είναι ο καθοριστικός παράγοντας που θα βοηθήσει όλα τα μέρη να επαναξιολογήσουν και να προσαρμοστούν σε έναν αβέβαιο κόσμο. Στους τρεις πυλώνες της ενεργειακής πολιτικής (ασφάλεια εφοδιασμού, ανταγωνιστικότητα και αειφορία) πρέπει να προστεθεί τέταρτος – η συμμετοχή.

3.3 Αυτό δε θα είναι εύκολο. Μέχρι σήμερα, η προσπάθεια συμφιλίωσης της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης και συνεργασίας με το δικαίωμα των κρατών μελών να ορίζουν την ενεργειακή τους στρατηγική έχει οδηγήσει σε συγκεκριμένη πολιτική και ασαφή μηνύματα, ιδίως προς τους πολίτες, και κατά συνέπεια σε μεγάλες παρεξηγήσεις.

3.4 Η **συμμετοχή των πολιτών σε εθνικό επίπεδο και στη συνέχεια η θέσπιση εθνικών ενεργειακών στρατηγικών σε ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο** αποτελεί τρόπο γεφύρωσης αυτού του

χάσματος και παροχής σαφήνειας (εθνικές πρωτοβουλίες υπό ανάπτυξη, όπως η *Débat national sur la transition énergétique* στη Γαλλία, η *Energiewende* στη Γερμανία και το ισπανικό Φόρουμ για το ενεργειακό μίγμα θα ωφεληθούν από την ενισχυμένη σύνδεση με την ευρωπαϊκή διάσταση). Οι ηγέτες των κρατών μελών χρειάζονται δημοκρατική εντολή, εκλογικό σώμα που είναι ενημερωμένο για αυτό το σημαντικό ζήτημα και που είναι έτοιμο να πορευθεί μαζί με τους πολιτικούς σε ένα δρόμο που αναμένεται δύσκολος. Αν δε διεξαχθεί ανοιχτή και χωρίς αποκλεισμούς δημόσια συζήτηση για ένα συνεργατικό, πανευρωπαϊκό ενεργειακό μέλλον, θα διατηρηθεί η αντίληψη ότι μόνον οι επιμέρους εθνικές θέσεις είναι κοινωνικά αποδεκτές. Αυτή η εθνοκεντρική αντίληψη έχει ήδη ωθήσει ορισμένους φορείς να περιγράψουν την ενεργειακή πολιτική της ΕΕ ως στερούμενη συνοχής και αξιοπιστίας. Αυτή η έλλειψη σαφήνειας μειώνει την ικανότητα θέσπισης συνεπών ενεργειακής πολιτικής χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών για την αντιμετώπιση της πίεσης της κλιματικής αλλαγής – και τα χρονικά όρια στενεύουν.

3.5 Σε όλη την Ευρώπη, οι πολίτες έχουν εκφράσει τη δυσφορία τους για τη λειτουργία της ενεργειακής αγοράς (βλ. Consumer Markets Scoreboard – http://ec.europa.eu/consumers/consumer_research/editions/docs/8th_edition_scoreboard_en.pdf), πράγμα που αν δεν αντιμετωπιστεί υπονομεύει τις περαιτέρω προσπάθειες για κοινή δράση της ΕΕ επί της ενεργειακής μετάβασης. **Οι πολίτες πρέπει να συμμετέχουν αποδοτικότερα στο στρατηγικό προσανατολισμό των κύριων πολιτικών επιλογών - πέραν του ρόλου τους ως καταναλωτών ενέργειας - καθότι η προετοιμασία της ενεργειακής μετάβασης υπερβαίνει τα σημαντικά ζητήματα της αγοράς.** Σε πολλά κράτη μέλη, παρόμοια δυσφορία αναπτύσσεται απέναντι στην πολιτική διαδικασία – την πολιτική εν γένει. Στο καθοριστικό επίπεδο της ΕΕ, η "πολιτική" είτε δεν υφίσταται είτε δεν αποδίδει, και η διάσταση της ΕΕ έχει συχνά δώσει τη θέση της σε ασυντόνιστες εθνικές συζητήσεις για την ενεργειακή πολιτική. Για να αλλάξει αυτή η κατάσταση, η κοινή ευθύνη για το συλλογικό μας ενεργειακό μέλλον θα περιλαμβάνει το κοινό εγχείρημα μεταξύ πολιτών, βασικών φορέων και υπευθύνων για τη λήψη πολιτικών αποφάσεων.

3.6 Παρά τις πολυάριθμες τοπικές, περιφερειακές και εθνικές πρωτοβουλίες όπου οι πολίτες συμμετέχουν σε διάφορες πτυχές του ενεργειακού σχεδιασμού, υφίσταται πραγματική έμπρακτη ανάγκη κατεύθυνσης και εστίασης της υφιστάμενης συμμετοχής, εμπειρογνομοσύνης και ικανότητας των πολιτών. Δεν υφίσταται σήμερα πραγματικό πλαίσιο διαλόγου πολιτών / φορέων / οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (ΠΦΟ) για τις πηγές, τη μεταφορά και τη χρήση της ενέργειας. Ένας τέτοιος διάλογος –που να μπορεί να συμβάλει στην πολιτική της ΕΕ και να εισαγάγει την ευρωπαϊκή διάσταση στις εθνικές συζητήσεις – απαιτείται επειγόντως. Ένα **πρωτοποριακό, φιλόδοξο, συντονισμένο πρόγραμμα συμμετοχής των πολιτών** θα πρέπει να τονώνει την ενημερωμένη συζήτηση, να ανεβάζει το επίπεδο του διαλόγου και της ευαισθητοποίησης και να παρέχει στους φορείς πολιτικής (οι οποίοι με τη σειρά τους θα πρέπει να ακούνε και να ανταποκρίνονται) μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση για τα επόμενα βήματα πρόόδου. Για την περιγραφή των αναγκαίων συνθηκών και των απαιτούμενων ενεργειών για αυτό το πρόγραμμα, η παρούσα διερευνητική γνωμοδότηση χρησιμοποιεί προπαρασκευαστική ερευνητική μελέτη που ζήτησε η ΕΟΚΕ και η οποία δημοσιεύθηκε το Δεκέμβριο του 2012, με τίτλο "Μελλοντικά σενάρια εθνικών ενεργειακών μιγμάτων: διαδικασίες συμμετοχής των πολιτών στην ΕΕ και αλλού", είναι δε διαθέσιμη στην ιστοσελίδα <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-energy-futures-civil-society-publications> (στην αγγλική).

4. Ενίσχυση και αξιοποίηση των υφιστάμενων μηχανισμών συμμετοχής

4.1 Από το 1997 έχουν θεσπιστεί πολυάριθμα φόρουμ για την ενέργεια προκειμένου να συζητηθούν τεχνικά, κανονιστικά, καταναλωτικά και πολιτικά ζητήματα: τρία κανονιστικά φόρουμ (Φόρουμ της Φλωρεντίας για τον ηλεκτρισμό, Φόρουμ της Μαδρίτης για το φυσικό αέριο, Ενεργειακό φόρουμ πολιτών του Λονδίνου) καθώς και το Φόρουμ του Βερολίνου για τα ορυκτά καύσιμα, το Φόρουμ του Βουκουρεστίου για την αειφόρο ενέργεια καθώς και το Ευρωπαϊκό φόρουμ για την πυρηνική ενέργεια. Παρότι όλα αποσκοπούν στη βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς ενέργειας, κανένα δε διαθέτει το εύρος του ενεργειακού διαλόγου που προτείνεται στη γνωμοδότηση. Το Φόρουμ των πολιτών για την ενέργεια, όπως μαρτυρά το όνομά του, επιδιώκει την υλοποίηση ανταγωνιστικών, ενεργειακά αποδοτικών και δίκαιων λιανικών αγορών για τους καταναλωτές και κατά συνέπεια παρέχει πλατφόρμα για την προώθηση ζητημάτων χειραφέτησης των καταναλωτών και προώθησης των καταναλωτικών συμφερόντων σε κανονιστικά ζητήματα. Αυτά τα φόρουμ διαδραματίζουν ρόλο στο διάλογο για την ενέργεια. Η μεγαλύτερη δε ενσωμάτωσή τους μέσω ειδικού συντονιστικού οργάνου ή πλατφόρμας θα ήταν ιδιαίτερα ευπρόσδεκτη. Πράγματι, αυτό το όργανο θα μπορούσε επίσης να εκπροσωπεί τα ενεργειακά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη δομή του φιλόδοξου Ευρωπαϊκού ενεργειακού διαλόγου που περιγράφεται παρακάτω.

4.2 Είναι επίσης δυνατή η συμμετοχή γειτονικών τρίτων χωρών, ιδίως αυτών που έχουν ήδη προσχωρήσει στην Ενεργειακή κοινότητα, πράγμα που συνάδει με την προσέγγιση που προτείνεται στην Ανακοίνωση «*Η ενεργειακή πολιτική της ΕΕ: η συνεργασία με τους πέραν των συνόρων μας εταίρους*», COM(2011) 539.

4.3 Ως συμβουλευτικό σώμα των οργάνων της ΕΕ με κύρια αποστολή να ενισχύσει τη συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στο Ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, η **ΕΟΚΕ είναι σε θέση να συμβάλει στη διαμόρφωση και το σχεδιασμό της συνεισφοράς της κοινωνίας των πολιτών στη χάραξη πολιτικής.** Η ΕΟΚΕ έχει παρουσιάσει γνωμοδοτήσεις για όλες τις μείζονες εργασίες της ΕΕ σχετικά με την ενεργειακή νομοθεσία και την ανάπτυξη πολιτικών, ενώ έχει διοργανώσει εκτεταμένο πρόγραμμα συνεδρίων της κοινωνίας των πολιτών για ζητήματα ενέργειας, με τη συμμετοχή ενεργειακών φορέων όλων των επιπέδων μέσω απευθείας επισκέψεων στα κράτη μέλη. Η γενική της θέση για την ανάγκη για **Ευρωπαϊκή ενεργειακή κοινότητα και τη ζωτική σημασία της προηγούμενης διεξαγωγής κοινωνιακού διαλόγου** περιγράφεται στην κοινή ανακοίνωση με το «*Η Ευρώπη μας – Ίδρυμα Jacques Delors*», τον Ιανουάριο του 2012 (<http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/declaration-de.pdf>).

4.4 Το κύριο στοιχείο της οικοδόμησης παραγωγικού διαλόγου θα είναι η εμπιστοσύνη. Η εμπιστοσύνη στους φορείς και μεταξύ αυτών δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένη - το αντίθετο μάλιστα. Κατά συνέπεια ένας από τους στόχους του διαλόγου είναι η **οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των συμμετεχόντων.** Προς τούτο η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή πρέπει να είναι ανοιχτή και αξιόπιστη και να διατηρεί ισορροπημένη θέση, προκειμένου να διαδραματίσει διαμορφωτικό ρόλο στη διαδικασία.

4.5 **Οι αντιλήψεις των κρατών μελών για την ενέργεια έχουν ρίζες στις κοινωνιακές αξίες.** Σε ανθρώπινο επίπεδο,

αυτές περιλαμβάνουν την ασφάλεια, την ενεργειακή ένδεια και την πρόσβαση ευάλωτων ομάδων σε οικονομικά προσιτή προσφορά ενέργειας. Σε εθνικό επίπεδο, διατυπώνονται επιφυλάξεις ως προς την ενεργειακή εξάρτηση και την έκθεση σε εξωτερικές επιδράσεις. Ο διάλογος πρέπει κατά συνέπεια να διαθέτει ισχυρή ηθική, εκτός της οικονομικής διάστασης, όπως αναγνωρίζεται στη Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής ομάδας για τις δεοντολογικές πτυχές του ενεργειακού μίγματος στην Ευρώπη που υιοθετήθηκε τον Ιανουάριο του 2013. Η τελευταία θα πρέπει να αναγνωριστεί ως ζωτικής σημασίας εργαλείο του διαλόγου. Ζητά τη δημιουργία δεοντολογικού πλαισίου που θα χρησιμοποιείται για όλες τις ενεργειακές πηγές και για τη λήψη αποφάσεων επί του ενεργειακού μίγματος, καθώς και τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών μέσω δημοκρατικής συμμετοχής και διαφάνειας. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για την εφαρμογή αυτών των αρχών σε επίπεδο κρατών μελών· ένας από τους ρόλους της ΕΟΚΕ θα είναι να εντοπίσει τα ευαίσθητα ζητήματα στα επιμέρους κράτη μέλη και να παράσχει σχέδιο προς την κατεύθυνση της σύγκλισης και της συνεργασίας.

4.6 Για παράδειγμα, αναπόσπαστο στοιχείο μιας συνολικής, κοινωνικά αποδεκτής και ηθικής προσέγγισης της ενέργειας που πρέπει να διέπει την πολιτική της ΕΕ είναι η αρχή του να μην τίθενται σε μειονεκτική θέση τα "άφωνα" μέρη του κόσμου, αυτά δηλαδή που είναι ευάλωτα στον ανταγωνισμό για την εξεύρεση ενεργειακών πόρων.

4.7 Η αποτελεσματική συμμετοχή αποδίδει περισσότερο όταν **τα άτομα μη θεσμικά δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών έχουν τη δυνατότητα να αλληλεπιδρούν με επίσημα θεσμικά δίκτυα**. Η καινοτομία βάσει της συμμετοχής μπορεί να αποτελέσει ισχυρό μέσο για να συμφωνηθούν και/ή να υλοποιηθούν εθνικοί, περιφερειακοί, δημοτικοί και τοπικοί στρατηγικοί στόχοι με χαμηλότερο κόστος για το δημόσιο και με λιγότερη γραφειοκρατία από ό,τι οι συνηθισμένες διαδικασίες. Σήμερα στην ΕΕ υφίστανται ελάχιστοι μηχανισμοί για την ολοκλήρωση της μητροπολιτικής, της εθνικής και της πανευρωπαϊκής συμμετοχής για το "ενεργειακό μέλλον". Ωστόσο, πρωτοβουλίες όπως το Σύμφωνο των Δημάρχων που προωθούν την ενεργειακή απόδοση και τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αναδεικνύουν τις σχετικές δυνατότητες. Η σύνδεση αυτής της συμμετοχής με τις δομές πολιτικής και λήψης αποφάσεων δεν υφίσταται ακόμα εντός ή μεταξύ των κρατών μελών.

5. Επίτευξη της συμμετοχής των πολιτών: Ευρωπαϊκός Ενεργειακός Διάλογος

5.1 Ο προσωρινός τίτλος για τη διαδικασία που περιγράφηκε παραπάνω είναι «**Ευρωπαϊκός ενεργειακός διάλογος (ΕΕΔ)**», αν και θα μπορούσε επίσης να εξετασθούν παραλλαγές του τίτλου όπως «Ευρωπαϊκή ενεργειακή δράση» για να τονιστεί η ανάγκη για τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων. Ο ΕΕΔ δε θα επικαλύπτει υφιστάμενα όργανα αλλά **θα αξιοποιήσει υφιστάμενες πρωτοβουλίες και θα τις συμπληρώσει με τη συμμετοχή ενδιαφερόμενων ενεργειακών φορέων και πολιτών**. Σημαντικό στόχο θα αποτελέσει η βελτίωση της χάραξης πολιτικής μέσω της διάδρασης, της παροχής ικανής ενημέρωσης, της προώθησης της οικείωσης και της ενίσχυσης της νομιμοποίησης και της στήριξης των πολιτικών αποφάσεων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Θεωρητικά, πεδίο του διαλόγου αποτελούν όλα τα ενεργειακά ζητήματα, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών, των ενεργειακών πηγών και πόρων, των αγορών, των καταναλωτικών ζητημάτων, των τεχνολογιών, των πολιτικών και περιβαλλοντικών πτυχών κλπ.

5.2 Ο ΕΕΔ πρέπει να ανταποκρίνεται στις **ανάγκες και τους προβληματισμούς θεσμικών και μη θεσμικών φορέων** – των

ομίλων που δραστηριοποιούνται στην αλυσίδα του ενεργειακού εφοδιασμού καθώς και επενδυτών, καταναλωτών, ρυθμιστικών και νομοθετικών αρχών. Στο πλαίσιο των εθνικών, ευρωπαϊκών και παγκόσμια αναγνωρισμένων προτεραιοτήτων, πρέπει επίσης να θεωρείται κατηγορία φορέων τους εκπροσώπους διαγενεακών ζητημάτων, ιδίως όσον αφορά τη χρήση και την εξάντληση των πόρων, τον έλεγχο της ρύπανσης και την κλιματική αλλαγή.

5.3 Πρέπει να σημειωθεί ότι ο ΕΕΔ δε θα συμμετέχει στη λειτουργική ή την τεχνική υλοποίηση αλλά θα επιτελεί **ρόλο παροχής "πεδίου διαπραγμάτευσης"** όπου θα συζητώνται τα ζητήματα εφαρμογής στο πλαίσιο του κοινωνιακού αντικτύπου και αποδοχής, της στρατηγικής όσον αφορά τις επενδύσεις και τη διαχείριση των πόρων και άλλες πτυχές πολιτικής. Θα πρέπει όμως να συνδέεται με πολύ συγκεκριμένες δράσεις με τις οποίες μπορούν να ταυτιστούν οι πολίτες, όπως η ευφυής μέτρηση και η ενεργειακή απόδοση. Η θεωρία, η εκπαίδευση και η πρακτική δράση πρέπει να συμβαδίζουν.

6. Υλοποίηση Ευρωπαϊκού Ενεργειακού Διαλόγου

6.1 Οι στόχοι αρχικά θα συνίστανται:

- στον εντοπισμό και την ιεράρχηση δράσεων ενημέρωσης και χειραφέτησης της κοινωνίας των πολιτών σε σχέση με ενεργειακά ζητήματα·
- στον προσδιορισμό φορέων, συμπεριλαμβανομένων βιομηχανικών και οικιακών καταναλωτών ενέργειας, παρόχων ενέργειας, εργαζομένων και συνδικάτων και λοιπών ενδιαφερόμενων ομάδων, βάσει του είδους των συμφερόντων, του επιπέδου γνώσης και του δυναμικού πόρων τους·
- στη διαμόρφωση των κύριων ζητημάτων κατά τρόπο ώστε η καθημερινή γνώση και εμπειρία και η επαγγελματική εμπειρογνώσια να μπορούν να αλληλεπιδρούν και να συνεισφέρουν αμοιβαία·
- στην ανάπτυξη ευέλικτης μορφής "συζητήσεων" που να μπορεί να προσαρμοστεί σε όλα τα κράτη μέλη και η οποία να φέρνει τους πολίτες πιο κοντά στη λήψη αποφάσεων.

6.2 Οι **ενισχυμένοι μηχανισμοί διαβούλευσης και συμμετοχής** έχουν ζωτική σημασία για την επιτυχημένη ενεργειακή μετάβαση. Είναι επίσης αναγκαίος ένας ενημερωμένος, διαρθρωμένος, χωρίς αποκλεισμούς και υπεύθυνος διάλογος σε επίπεδο ΕΕ προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η χάραξη και η υλοποίηση των πολιτικών είναι στρατηγικές, συνεπείς και χωρίς αποκλεισμούς – και κατά συνέπεια αναγνωρίζονται ως αξιόπιστες και αποδοτικές.

6.3 Εν τέλει, η συμμετοχή των πολιτών πρέπει να συμβάλει στα θεμέλια για μια βασισμένη στη γνώση, συμμετοχική και αποδοτική μετάβαση προς ένα ενεργειακό σύστημα χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών έως το 2050. Έχει επίσης τη δυνατότητα να **ενισχύσει τη νομιμοποίηση της δράσης της ΕΕ για ενεργειακά ζητήματα, επιτρέποντας ταυτόχρονα στους πολίτες να διατυπώσουν τις θέσεις και τις προτιμήσεις τους σε εθνικό και πανευρωπαϊκό επίπεδο**.

6.4 Κάθε αναγνωρισμένη ομάδα φορέων πρέπει να ρωτηθεί, σε βάση αμοιβαιότητας,

- τι απαιτεί ο καθένας από τη συμμετοχή του στο διάλογο· και
- τι απαιτείται από αυτούς κατά τη συνεισφορά τους στο διάλογο.

6.5 Για τη μακροπρόθεσμη επιτυχία του διαλόγου, η διαδικασία πρέπει να επιχειρήσει να κατανοήσει και να ανταποκριθεί στις ανησυχίες, τη γνώση και τις αξίες της κοινωνίας των πολιτών στα κράτη μέλη και σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτή η ανταπόκριση ενδέχεται να χρειαστεί την ανάπτυξη, μεταξύ των ίδιων των φορέων:

- στρατηγικών που θα αποδώσουν τα προσδοκώμενα από τους φορείς, με συμφωνημένο επίπεδο προσαρμογής και συμβιβασμών όπου αυτό απαιτείται·
- διαδικασίας υλοποίησης αυτών των στρατηγικών· και
- της ικανότητας πραγμάτωσης αυτής της διαδικασίας.

6.6 Για να επιτύχει ο διάλογος την αποστολή του, πρέπει να απαντηθεί σειρά βασικών ερωτημάτων:

- Στρατηγικές: Ποιες στρατηγικές πρέπει να θεσπιστούν για τη διευκόλυνση της συμμετοχής των φορέων του ενεργειακού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών;
- Διαδικασίες: Ποιες κρίσιμες διαδικασίες πρέπει να θεσπιστούν ή να επανασχεδιαστούν για την υλοποίηση αυτών των στρατηγικών;
- Ικανότητες: Ποιες ικανότητες απαιτούνται στο διάλογο για τη λειτουργία και την περαιτέρω ανάπτυξη αυτών των διαδικασιών;
- Συμβολή των φορέων του ενεργειακού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών: Ποια συμβολή πρέπει να προσδοκά ο διάλογος από τους φορείς και τους πολίτες για την ανάπτυξη, τη διατήρηση και την ενίσχυση αυτών των ικανοτήτων;

7. Πρακτικά βήματα και συστάσεις

7.1 Προτείνεται οι φορείς του ενεργειακού τομέα, οι πολίτες και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών να συμμετέχουν, έως το 2016, στον Ευρωπαϊκό ενεργειακό διάλογο μέσω συντονισμένης πολυεπίπεδης συζήτησης εντός και μεταξύ όλων των κρατών μελών. Σε συμφωνία με το εύρος, το μέγεθος και τον επείγοντα χαρακτήρα του ζητήματος, η προτεινόμενη διαδικασία συμμετοχής των ενεργειακών φορέων και των πολιτών πρέπει να είναι φιλόδοξη, με ικανούς πόρους και αποτελεσματική, πρέπει δε να ακολουθεί την τακτική προσέγγιση που περιγράφηκε στην ενότητα 6. Πρέπει να **οικοδομήσει κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ των συμμετεχόντων και εικόνα ανοιχτού διαλόγου** με προοδευτική επίλυση ή υιοθέτηση των πολυάριθμων απόψεων που θα εκφραστούν. Η διαδικασία πρέπει να είναι:

- πανευρωπαϊκή, με την έννοια της σύγκλισης και της ολοκλήρωσης σε κλίμακα ΕΕ·

— εθνική, με την έννοια της υλοποίησής της σε διαφορετικά πολιτιστικά και ενεργειακά περιβάλλοντα·

— πολυεπίπεδη εντός των επιμέρους χωρών, με ενσωμάτωση του εθνικού, του περιφερειακού, του μητροπολιτικού και του τοπικού επιπέδου και αναγνώριση του ζωτικού ρόλου της επιρροής των πολιτών και των καταναλωτών στις πολιτικές·

— προσανατολισμένη στη δράση, με τους συμμετέχοντες να ερωτούν εαυτούς και αλλήλους "ποια βήματα πρέπει να ληφθούν για τη διασφάλιση καλύτερου ενεργειακού μέλλοντος;"

7.2 Ο ΕΕΔ δεν αντικαθιστά τη συζήτηση που πρέπει να διεξαχθεί στο εσωτερικό των θεσμών της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας αλλά την ενισχύει, **συνδυάζοντας την καθημερινή γνώση, εμπειρία και κατανόηση με τις τεχνικές πληροφορίες και την ενημέρωση από τους εμπειρογνώμονες**. Εδώ, η συμμετοχική δημοκρατία λειτουργεί ως απαραίτητο συμπλήρωμα της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας.

7.3 Η ΕΟΚΕ θα μπορούσε να αναπτύξει τριετές πρόγραμμα που θα ανταποκρίνεται και θα συνδυάζεται με εθνικές πρωτοβουλίες, οδηγώντας εν τέλει σε ανεξάρτητο ΕΕΔ. Η διαδικασία θα περιλαμβάνει:

— έρευνα – αξιοποίηση και επέκταση της υφιστάμενης έρευνας για τη συμμετοχή των πολιτών και τα σύνθετα ενεργειακά ζητήματα που πρέπει να διευκρινιστούν στους πολίτες·

— ανάπτυξη συμμαχιών με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη (κράτη μέλη και εκ περιτροπής Προεδρίες του Συμβουλίου της ΕΕ, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, βιομηχανία, συνδικάτα, ιδρύματα, πανεπιστημιακοί οργανισμοί κλπ.) για τη δημιουργία ικανής βάσης πόρων που να συνάδει με τους στόχους του προγράμματος·

— μείζονα εναρκτήρια εκδήλωση που θα εγκαινιάσει ενεργά πιλοτικά προγράμματα και προγράμματα επίδειξης σε έως και πέντε κράτη μέλη όπου θα υλοποιηθούν εθνικοί διάλογοι, κάθε ένας εκ των οποίων θα ξεκινήσει με εθνική εκδήλωση το 2014·

— θέσπιση συνδέσμων μεταξύ του ΕΕΔ και των υφιστάμενων φόρουμ όπου αυτό είναι εφικτό και σκόπιμο, συμπεριλαμβανομένων συνδέσμων με την Ενεργειακή κοινότητα (νοτιοανατολική Ευρώπη) και την Ανατολική εταιρική σχέση·

— παρουσίαση και συζήτηση για τον ΕΕΔ στο πλαίσιο του Ενεργειακού φόρουμ των πολιτών το Νοέμβριο του 2013 και σε άλλα ενεργειακά φόρουμ και εκδηλώσεις όταν αυτό κρίνεται σκόπιμο·

— εποπτεία της ανάπτυξης του διαλόγου από την μόνιμη ομάδα μελέτης της ΕΟΚΕ "Προς μια Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ενέργειας" και θέσπιση αντιπροσωπευτικής συντονιστικής ομάδας.

7.4 Στη διάρθρωση του δημοσίου διαλόγου, τα εργαλεία για την υποστήριξη της λήψης αποφάσεων αποδίδουν, ιδίως στη διερεύνηση υποθετικών ερωτήσεων και συνεπακόλουθων συμβιβαστικών επιλογών, κινδύνων και ανκισμάτων. Συγκεκριμένα, τα εργαλεία αυτά περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων: την κατασκευή και διαμόρφωση σεναρίων, τη συμμετοχική ανάλυση με πολλαπλά κριτήρια, τεχνικές εικονικής πραγματικότητας -συμπεριλαμβανομένης της τρισδιάστατης απεικόνισης και χαρτογράφησης συστημάτων γεωγραφικών πληροφοριών (GIS), την ανάλυση του κύκλου ζωής και την ποσοτικοποιημένη περιβαλλοντική αξιολόγηση. Από αυτά, η επεξεργασία σεναρίων έχει αποδειχθεί ο πιο προσίτος και αμφίδρομος τρόπος ώστε οι πολίτες **να κατανοήσουν το μέγεθος της πρόκλησης, να εξερευνήσουν και να δοκιμάσουν τις δικές τους προτιμώμενες λύσεις** και να τις μετουσιώσουν σε πράξη – ο Ενεργειακός χάρτης πορείας για το 2050 της Επιτροπής χρησιμοποίησε την εκπόνηση σεναρίων για να επιτύχει την καλύτερη ενημέρωση και συμμετοχή των πολιτών στην εξέυρεση πολιτικών λύσεων.

7.5 Για να μεταφερθεί ο ενεργειακός διάλογος από το περιθώριο στο επίκεντρο των συζητήσεων, για να συζητείται στις καφετέριες, στα μπαρ, στο σπίτι και στο σχολείο, θα χρειαστεί κάτι περισσότερο από εξελιγμένες τεχνικές συμμετοχής. Θα συμβάλουν επίσης μείζονες εκθέσεις και εκδηλώσεις, η συμμετοχή της επιστημονικής κοινότητας και το ενδιαφέρον των εγχώριων ΜΜΕ. Προς τούτο απαιτείται επαγγελματικός σχεδιασμός και θέσπιση του διαλόγου ως ευρωπαϊκού "κοινωνικού σήματος" που θα κερδίσει αναγνώριση και αξιοπιστία.

7.6 Ο διάλογος για το ενεργειακό μέλλον θα χρειαστεί σαφείς, διαφανείς και υπεύθυνες διαδικασίες διαχείρισης. Η οργανωτική αρχή, που προβλέπεται να είναι ανεξάρτητη από κάθε υφιστάμενο φορέα, οργανισμό ή ομάδα συμφερόντων, πρέπει να τυγχάνει της εμπιστοσύνης όλων των συμμετεχόντων, να θεωρείται αξιόπιστη και έγκυρη και να βασίζεται σε σειρά συμφωνημένων κοινωνικών και ηθικών αρχών που ανακλούν κοινές αξίες.

7.7 Ο ρόλος της ΕΟΚΕ αφορά τη διαμόρφωση. Θα προετοιμάσει την πορεία του ΕΕΔ από τη θεωρία στην πράξη. Ξεκινώντας από το τρέχον στάδιο του αρχικού σχεδιασμού και του διαλόγου των φορέων, και στη συνέχεια ως μέρος της ομάδας που θα συμμετέχει στις καθοριστικές βασικές εργασίες σύστασης, η ΕΟΚΕ θα συνεχίσει να στηρίζει τον ΕΕΔ ενόσω αυτός αναπτύσσεται αυτόνομα και λειτουργεί καταλυτικά για την κινητοποίηση των αξιόλογων πόρων που θα αναπτυχθούν.

7.8 Οι κύριες εργασίες που θα διεκπεραιώσει ο ΕΕΔ είναι:

- η θέσπιση κοινού πλαισίου για τους ενεργειακούς διαλόγους·
- η δημιουργία συνολικού ευρωπαϊκού κοινωνικού "σήματος" για το διάλογο και συνοδευτικών μηχανισμών αδειοδότησης και διαχείρισης·
- η ανάπτυξη συμφωνημένης "βιβλιοθήκης" για πρακτικά ενεργειακά ζητήματα, βασισμένης στη γνώση·
- η διεξαγωγή φόρουμ ανοιχτού διαλόγου για την ενεργειακή πολιτική μεταξύ των κρατών μελών και σε επίπεδο ΕΕ·
- η παροχή χρηματοδότησης ή βασικής υποστήριξης σε εθνικές και περιφερειακές πρωτοβουλίες·

— η διεξαγωγή ή ανάθεση ερευνών για την κάλυψη γνωστικών ελλείψεων·

— η κατάρτιση κατευθυντηρίων γραμμών για υφιστάμενα ή επικείμενα ενεργειακά ζητήματα όπου θα λαμβάνονται υπόψη οι κοινωνιακές, οι περιβαλλοντικές, οι ηθικές και οι οικονομικές πτυχές·

— η συνεργασία με εθνικούς και περιφερειακούς οργανισμούς·

— η ενδάρρυνση της ανάπτυξης δικτύου οργανώσεων εντός κάθε κράτους μέλους.

7.9 Ο ΕΕΔ μπορεί επίσης να θεωρείται έμπρακτη, μεγάλης κλίμακας άσκηση της συμμετοχικής δημοκρατίας, που αλληλεπιδρά πραγματικά με την αντιπροσωπευτική δημοκρατία για ένα ζήτημα ζωτικής σημασίας για όλους. Η επικουρικότητα, που θα εφαρμόζεται μέσω πλαισίου δικαιόχρησης ή αδειοδότησης, θα αποτελεί την αρχή που θα διέπει την οργάνωση, δηλαδή ο ΕΕΔ θα αξιοποιήσει και θα ενισχύσει ό,τι υφίσταται ήδη. Στο στάδιο της θέσπισης, ο ΕΕΔ θα αναπτύξει, μέσω συμμετοχής των πολιτών και των φορέων χωρίς αποκλεισμούς, συμφωνημένες διαδικασίες διαλόγου που θα μπορούν να αντιγραφούν σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Έτσι οι πόροι, η γνώση και οι δεξιότητες πολλών ειδών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται ήδη σχετικά με ενεργειακά ζητήματα μπορούν να διαδραματίσουν ρόλο. Εδώ, συμπεριλαμβάνονται, για παράδειγμα, οι δημοτικές και ρυθμιστικές αρχές, οι εταιρίες ενέργειας, οι επιχειρήσεις εν γένει, τα συνδικάτα, οι ΜΚΟ και οι οργανώσεις καταναλωτών καθώς και τα όργανα της ΕΕ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επιτροπή των Περιφερειών). Στόχος είναι να παρέχεται "πεδίο διαπραγμάτευσης" όπου θα συζητώνται τα ζητήματα εφαρμογής στο πλαίσιο του κοινωνιακού αντικτύπου και αποδοχής, της στρατηγικής όσον αφορά τις επενδύσεις και τη διαχείριση των πόρων και άλλες πτυχές πολιτικής. Αυτό το πεδίο προϋποθέτει τη συνεπή παρουσίαση αντικειμενικής ενημέρωσης, ενώ θα αποτελεί χώρο όπου βάσει της ενημέρωσης και των εμπειριών των πολιτών θα διερευνάται το δυναμικό σύγκλισης για τα "διαμορφωμένα" ενεργειακά ζητήματα.

7.10 Για αυτό το διάλογο απαιτείται σειρά κοινών αρχών. Η πρόκληση έγκειται στη μετουσίωση σειράς "οικουμενικών" δεσμεύσεων που αναγνωρίζουν και συντηρούν την αξία του κοινού μας ανθρωπισμού σε κάτι που μπορεί να αποτελέσει βάση για τη χάραξη πολιτικής και τη δράση σχετικά με την ενέργεια. Αυτές οι δεσμεύσεις εμπεριέχονται ήδη στη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου επιβεβαιώνεται η προσήλωση των κρατών μελών σε θεμελιώδη ανθρώπινα και κοινωνικά δικαιώματα. Η αλληλεγγύη μεταξύ κρατών και μεταξύ λαών, που αποτελεί ιδρυτική αρχή της ΕΕ, μπορεί να εφαρμοστεί, από ηθική σκοπιά, σε παγκόσμιο επίπεδο, εκεί όπου η ενεργειακή πολιτική της ΕΕ πρέπει επίσης να έχει σημασία.

7.11 Οι τέσσερις ηθικές αρχές που προτείνονται από την έκθεση "Ενεργειακή δεοντολογία" της ΕΟΔ (http://ec.europa.eu/bera/european-group-ethics/publications/opinions/index_en.htm) – πρόσβαση στην ενέργεια, αειφορία, ασφάλεια και σιγουριά - αλληλεπικαλύπτονται εμφανώς με τους τρεις πυλώνες της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ και θα χρειαστεί ενδελεχής διερεύνηση. Η έκθεση της ΕΟΔ τονίζει επίσης ότι "η συμμετοχή βρίσκεται στον πυρήνα της κοινωνικής και πολιτικής δικαιοσύνης", επιβεβαιώνοντας την προσέγγιση του Ενεργειακού χάρτη πορείας για το 2050 – "Η αποφασιστική σημασία της συμμετοχής του κοινού" (σημείο 3.4).

7.12 Η ανάπτυξη προσέγγισης αρχής όσον αφορά τη συμμετοχή των πολιτών θα αποτελέσει αναγκαίο προοίμιο για την έναρξη του ενεργειακού διαλόγου, η δε οργάνωσή της θεωρείται ένα από τα πεδία στα οποία μπορεί να συμβάλει η ΕΟΚΕ. Πέντε ερωτήματα παρατίθενται με κάθε επιφύλαξη, ως συνεισφορά προς τούτο:

- Πώς θα διασφαλιστεί ότι όλοι, ιδιώτες και επιχειρήσεις, έχουν πρόσβαση στην οικονομικά προσιτή ενέργεια που χρειάζονται;
- Λαμβάνει υπόψη η παραγωγή και κατανάλωση ενέργειάς μας τις ανάγκες και τον αντίκτυπο στις μελλοντικές γενεές;
- Έχουμε αξιολογήσει και σταθμίσει όλους τους βραχυπρόθεσμους και μεσοπρόθεσμους κινδύνους που συνδέονται με την παραγωγή και την κατανάλωση ενέργειας;

— Είμαστε σίγουροι ότι ο ενεργειακός μας εφοδιασμός είναι σταθερός και ασφαλής, δεδομένου του ζωτικού του ρόλου;

— Τι μπορούμε να κάνουμε **εμείς** για αυτά τα ζητήματα;

7.13 Για να υπερβούν τη βραχυπρόθεσμη θεώρηση οι αγορές του ενεργειακού τομέα, απαιτείται περισσότερη ασφάλεια και πραγματική συνεργασία. Οι καθιερωμένες πρακτικές δε θα επιφέρουν ικανές αλλαγές με το ρυθμό και το μέγεθος που απαιτείται για την επίτευξη των πολιτικών στόχων· οι δε πολίτες, ο ενεργειακός τομέας και οι κυβερνητικοί φορείς θα πρέπει να διαδραματίσουν το ρόλο τους για τη μετάβαση σε οικονομίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Προς τούτο ο ΕΕΔ θα παρέχει μέσο οικοδόμησης εμπιστοσύνης και αξιοπιστίας, με τη συμμετοχή των πολιτών σε εθνικό επίπεδο και τη θέσπιση εθνικών ενεργειακών πολιτικών μέσα σε ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Βρυξέλλες, 20 Μαρτίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON
